

สัญญา สุขขำ, สุภาพร สุขเวช, วิภาวดี เล่งอี, สมยศ เจริญสุข, ชาญยุทธ วิหกโต, เลิศฤทธิ์ สีสวรร, สิริกาญจน์ ฌมนาสิริกุล, วิฐิตา ทองปลิว, อนุตรศักดิ์ รัชตะทัต

ทีมตระหนักรู้ (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

✉ outbreak@health.moph.go.th

สถานการณ์การเกิดโรคประจำสัปดาห์ที่ 38 ระหว่างวันที่ 18-24 กันยายน 2559 ทีมตระหนักรู้ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. อุบัติเหตุทางน้ำ 2 เหตุการณ์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพชรบูรณ์

เหตุการณ์แรก อุบัติเหตุเรือโดยสารชนตอม่อลมน้ำแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2559 มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 70 ราย ชาย 22 ราย หญิง 48 ราย อายุระหว่าง 11 เดือน – 78 ปี เสียชีวิตที่โรงพยาบาล 8 ราย เสียชีวิต ณ ที่เกิดเหตุ 20 ราย รวมผู้เสียชีวิตทั้งสิ้น 28 ราย (ชาย 7 ราย หญิง 21 ราย) เรือที่ประสบเหตุเป็นเรือสองชั้น บรรทุกชาวไทยมุสลิมไปร่วมงาน “โฮล” ประเพณีรำลึกถึงครูสอนศาสนาอิสลามผู้ล่วงลับ จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีที่มีสยิดตะเกียรฆมสัจจา สยาม หลังเสร็จพิธีอยู่ระหว่างเดินทางกลับ มีผู้โดยสารประมาณ 100 คน เมื่อถึงที่เกิดเหตุมีเรือบรรทุกทราย ขนาดจำนวน 4 พ่วง ซึ่งกำลังเดินเรืออยู่ด้านหน้า จึงพยายามหักหลบไปฝั่งขวาบริเวณหน้าวัด บริเวณดังกล่าวเป็นโค้งน้ำ กระแสน้ำไหลแรงและเรือวิ่งด้วยความเร็วเพื่อที่จะพยายามแซงเรือพ่วงจึงให้พัน จนเกิดเหตุเสียหลักพุ่งเข้าชน ตอม่อได้ น้ำ ทำให้เรือล่มลงอย่างรวดเร็ว ผู้เสียชีวิตทุกรายไม่พบการสวมเสื้อชูชีพ เบื้องต้นสันนิษฐานสาเหตุของอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ 1) เกิดจากกระแสน้ำไหลเชี่ยวแรง หน้าฝน มีปริมาณน้ำในแม่น้ำสูง 2) บรรทุกผู้โดยสารเกินกำหนด 3) คนขับเรือ ไม่ชำนาญเส้นทาง 4) เป็นช่วงเวลาการจราจรทางเรือคับคั่ง และ 5) เสื้อชูชีพไม่เพียงพอ

เหตุการณ์ที่ 2 อุบัติเหตุเรือล่มระหว่างข้ามแข่งเรือประเพณีกลางแม่น้ำป่าสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2559 ผู้บาดเจ็บเป็นเพศชายทั้งหมด 25 ราย อายุระหว่าง 17-25 ปี เสียชีวิต 2 ราย ทราบเบื้องต้นว่าผู้เสียชีวิตและสูญหายว่ายน้ำไม่เป็น ส่วนผู้ประสบเหตุอีก 23 ราย บาดเจ็บเล็กน้อย ทีมกู้ภัยปฐมพยาบาล ณ ที่เกิดเหตุ โดยไม่ต้องไปรับการรักษาตัวต่อที่โรงพยาบาล ลักษณะแม่น้ำบริเวณที่เกิดเหตุมีระดับความสูงของน้ำ 230 เซนติเมตรและน้ำไหลแรง ขณะเกิดเหตุเป็นช่วงที่ฝึกซ้อมระหว่าง

ที่ได้กลับลำเรือกลางแม่น้ำทำให้ท้ายเรือชนกับผนังเขื่อนคอนกรีตริมแม่น้ำ เรือจึงพลิกคว่ำ ประกอบกับกระแสน้ำไหลเชี่ยว หลังเรือล่มบางรายลอยไปติดกอไผ่และต้นไม้ริมฝั่ง บางส่วนพยายามเกาะไปกับเรือแข่งพร้อมร้องตะโกนขอความช่วยเหลือเนื่องจากเวลาใกล้ค่ำจึงไม่มีผู้คนในบริเวณนั้นผ่านไปมามากนัก

เบื้องต้นสันนิษฐานสาเหตุของอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ 1) เกิดจากกระแสน้ำไหลเชี่ยวแรงและเป็นช่วงเดือนกันยายน (หน้าฝน) ปริมาณน้ำในแม่น้ำป่าสักมีปริมาณมาก 2) ช่วงเวลาประมาณ 19.30 น. เป็นช่วงค่ำที่ทัศนวิสัยไม่ดี และเป็นอุปสรรคต่อการค้นหาผู้ประสบเหตุ 3) ไม่มีอุปกรณ์ช่วยชีวิต เช่น เสื้อชูชีพ และห่วงยาง ในพื้นที่ซ้อมการแข่งขัน และ 4) ผู้สูญหายว่ายน้ำไม่เป็น

เนื่องจากช่วงนี้เป็นช่วงฤดูฝน ทำปริมาณน้ำในแม่น้ำมีระดับน้ำเพิ่มสูงขึ้น อาจมีกระแสน้ำในแม่น้ำไหลเชี่ยวกราก หากท่านต้องใช้เรือเป็นพาหนะในทางเดินทางควรเลือกที่นั่งภายในตัวเรือให้คำนึงถึงการทรงตัวของเรือเป็นสำคัญ อย่ายืนท้ายเรือ อย่านั่งกราบเรือหรือบนหลังคาเรือ อย่าตื่นตกใจเมื่อเรือเอียงหรือโคลง หากเห็นว่าเรือเต็มและแออัดไม่ควรใช้บริการ ส่วนผู้ขับเรือต้องใช้ความระมัดระวังในการขับเรือ เมื่อแล่นเรือใกล้บริเวณทางโค้ง ทางแยก ต้องลดความเร็วลง ไม่รับผู้โดยสารเกินอัตราที่รองรับได้ และเตรียมอุปกรณ์ช่วยชีวิต ได้แก่ เสื้อชูชีพ ห่วงยาง สำหรับใช้ในการช่วยเหลือให้เพียงพอ จุดที่เป็นอันตรายควรมีการทำสัญลักษณ์บอก ดังนั้น การสัญจรเส้นทางเดินเรือและเชื่อมคลองต่าง ๆ รวมทั้งการให้บริการโดยการใช้เรือ (การรับประทานอาหารล่องแม่น้ำ) ในจังหวัดต่างๆ ได้แก่ นนทบุรี กรุงเทพมหานคร พระนครศรีอยุธยา ควรคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้บริการและมีความระมัดระวังในการสัญจรทางน้ำเป็นสำคัญ

2. บาดเจ็บจากการสัมผัสพิษแมงกะพรุนกล่อง 4 ราย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบผู้บาดเจ็บชาวรัสเซีย 4 ราย เป็นเพศชาย 2 ราย และหญิง 2 ราย อายุ 1, 2, 26 และ 27 ปี ได้รับบาดเจ็บจากแมงกะพรุนกล่อง ขณะเล่นน้ำบริเวณหาดละไม ตำบลมะเร็ด อำเภอ

เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2559 เหตุการณ์เกิดขึ้น 2 เวลาใกล้เคียงกัน เหตุการณ์แรกเวลาประมาณ 15.30-15.40 น. มีผู้บาดเจ็บ 3 ราย เป็นครอบครัวชาวรัสเซีย (พ่อ แม่ ลูก) ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเกาะสมุย และเวลา 16.40 น. เป็นนักท่องเที่ยวหญิงชาวรัสเซีย 1 ราย อายุ 1 ขวบ

ผู้บาดเจ็บทุกรายได้รับการปฐมพยาบาลโดยใช้น้ำส้มสายชูราดบริเวณแผลและช่วยฟื้นคืนชีพ ณ จุดเกิดเหตุ ในครั้งนี้มีผู้บาดเจ็บที่อาการไม่รุนแรง 3 ราย โดยทั่วไปมีอาการปวดบริเวณที่สัมผัสกับพิษแมงกะพรุน สัมผัสพิษแมงกะพรุนบริเวณเท้า 3 ราย และบริเวณแขน 1 ราย บริเวณดังกล่าวมีร่องรอยจากแมงกะพรุนเป็นส่วนใหญ่ผื่นแดง รับการรักษาแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลกรุงเทพสมุย แรกรับสัญญาณชีพอยู่ในเกณฑ์ปกติ ได้รับการปฐมพยาบาลจากห้องอุบัติเหตุฉุกเฉินด้วยการราดน้ำส้มสายชูบริเวณที่สัมผัสกับแมงกะพรุนอีกครั้ง หลังจากนั้นใช้ยาทาภายนอก Betnovate cream ทาบริเวณแผล และได้ยารับประทาน กลุ่มยาแก้แพ้ (Xyzal) และยาแก้ปวด (Paracetamol) ส่วนอีก 1 รายมีอาการรุนแรง เป็นเด็กชายอายุ 2 ขวบ มีอาการช็อก หัวใจหยุดเต้น ลักษณะแผลมีรอยไหม้เป็นเส้น ๆ บริเวณที่ขา 2 ข้างทั้งด้านหน้าและหลัง ร่วมกับมีตุ่มน้ำพองบางจุด ได้รับการปฐมพยาบาลช่วยฟื้นคืนชีพจากทีมกู้ชีพไลฟ์การ์ดและราดน้ำส้มสายชู ณ จุดเกิดเหตุ จนรู้สึกตัวแล้วนำส่งโรงพยาบาลกรุงเทพสมุย แผนกผู้ป่วยในอาการแรกรับผู้ป่วยรู้สึกตัวดี สัญญาณชีพความดันโลหิต 160/30 มิลลิเมตรปรอท อัตราการเต้นของหัวใจ 160 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 30 ครั้งต่อนาที ได้รับการปฐมพยาบาลโดยการราดน้ำส้มสายชูบริเวณแผลอีกครั้ง ได้ยารับประทาน ได้แก่ ยาแก้แพ้ (CPM.) ยาสเตียรอยด์ (Dexamethasone) และยาแก้ปวด (Paracetamol) แพทย์วินิจฉัย Contact with venomous marine animals and plants และให้พักรักษาตัวในโรงพยาบาลเพื่อสังเกตอาการเป็นเวลา 3 วัน วันที่ 19 กันยายน 2559 อาการดีขึ้น จึงจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล มีภาวะแทรกซ้อนเป็นรอยแผลเป็น และปัจจุบันแพทย์นัดทำแผลทุกวันจนกว่าอาการจะดีขึ้น

ลักษณะชายหาดบริเวณที่เกิดเหตุห่างจากฝั่งประมาณ 2-3 เมตร ที่ระดับความลึกน้ำทะเลโดยประมาณ 1 เมตร ไม่มีฝนตกในวันที่เกิดเหตุ แมงกะพรุนพิษที่สงสัย คือ แมงกะพรุนกล่อง มีลักษณะสีใสและรูปร่างกลม เนื่องจากหลังเกิดเหตุเจ้าหน้าที่ไลฟ์การ์ดได้นำตะแกรงเหล็ก พร้อมเรือเจ็ทสกีออกตรวจหาแมงกะพรุนตามแนวชายหาดที่เกิดเหตุสามารถจับแมงกะพรุนกล่องได้ 1 ตัว

การดำเนินการ บริเวณหาดละไมมีการติดตั้งเสาน้ำส้มและป้ายเตือนภัยแมงกะพรุน จำนวน 6 จุด ห่างกันจุดละ 100 เมตร

และมีทีมกู้ชีพไลฟ์การ์ดประจำทุกจุดอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังมีอาสาสมัครประจำชายหาดที่ได้รับการอบรมในการช่วยฟื้นคืนชีวิต คอยดูแลช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว

แมงกะพรุนที่มีพิษร้ายแรงถึงขั้นตายได้ภายในเวลาไม่กี่นาที คือ แมงกะพรุนกล่อง (Box jellyfish) หากสัมผัสที่ผิวหนัง ห้ามใช้น้ำตึงออกหรือใช้วัตถุใด ๆ ขูดออกเด็ดขาด เพราะเป็นการเร่งให้เข็มพิษแทงเข้าไปในเนื้อแล้วปล่อยพิษเข้าสู่กระแสเลือด วิธีการหยุดยั้งไม่ให้พิษซึมเข้าในร่างกายได้ ต้องใช้น้ำส้มสายชูซึ่งมีฤทธิ์เป็นกรดอ่อนๆ (ร้อยละ 3-5) ราดไปที่แผล ไม่ใช้น้ำร้อนประคบ เพราะจะทำให้เส้นเลือดขยายตัวกระจายพิษง่ายขึ้น ห้ามทิ้งผู้ถูกสัมผัสแมงกะพรุนไว้คนเดียวเด็ดขาดเพราะหัวใจอาจหยุดเต้นได้ หากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวต้องรีบป้อนหัวใจผายปอดก่อนและรีบนำส่งโรงพยาบาลโดยด่วน

3. สงสัยพิษสุนัขบ้าเสียชีวิต 1 ราย จังหวัดชลบุรี

พบผู้ป่วยเสียชีวิตสงสัยโรคพิษสุนัขบ้า เป็นเพศหญิงอายุ 58 ปี อาชีพค้าขายต้นไม้ที่ตลาดนัดชลบุรี อาศัยอยู่ในตำบลบางนาง อำเภอพานทอง ชลบุรี

มีประวัติว่าเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2559 ถูกสุนัขจรจัดกัดที่บริเวณริมฝีปาก เลือดออกมาก รับการรักษาที่โรงพยาบาลพานทอง ได้รับวัคซีน PCEC เข็มที่ 1 แบบ ID และวัคซีน DT ครั้งที่ 1 แล้วส่งตัวมารักษาต่อที่โรงพยาบาลศูนย์ชลบุรี แผนกผู้ป่วยใน เป็นเวลา 3 วัน แพทย์ฉีด ERIG/วัคซีน PCEC ครั้งที่ 2 เย็บบาดแผลเมื่อผู้ป่วยกลับบ้านแล้ว แพทย์ได้นัดมาทำศัลยกรรมบาดแผลต่อมาวันที่ 19 กันยายน 2559 ผู้ป่วยมีอาการปวดศีรษะรุนแรง ปวดขมับ กลืนน้ำไม่ได้ ชาลิ้น ขาปาก ไม่สู้แสง เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลพานทอง แต่อาการไม่ดีขึ้น จึงได้ย้ายมารักษาที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง แพทย์วินิจฉัยสงสัยโรคพิษสุนัขบ้า จึงส่งต่อโรงพยาบาลศูนย์ชลบุรี วันที่ 21 กันยายน 2559 แพทย์ได้เก็บการเก็บตัวอย่างน้ำลาย น้ำไขสันหลังและปมรากผม ส่งตรวจกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์อยู่ระหว่างรอผลขั้นสุดท้าย และผู้ป่วยได้เสียชีวิตในวันเดียวกัน

การดำเนินการ

1. กลุ่มระบาดวิทยาและข่าวกรองสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 ชลบุรี ได้ประสานสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี เพื่อให้ขอเสนอแผนการเก็บตัวอย่างส่งตรวจ โดยเฉพาะในกรณีผู้ป่วยเสียชีวิต ควรเก็บเนื้อสมองส่งตรวจ ซึ่งจะให้ผลการตรวจที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการส่งน้ำลายน้ำไขสันหลัง หรือปมรากผม

2. ค้นหาผู้สัมผัสโรคและฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแก่ผู้สัมผัสใกล้ชิดผู้ป่วย 14 คน

3. บุคลากรได้ทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้กับสุนัขและแมวรอบๆ บ้านผู้ป่วยประมาณ 20 ตัว

4. ประชาสัมพันธ์ความรู้การป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าให้กับประชาชน เฝ้าระวังเหตุการณ์ประชาชนถูกสุนัขและแมวกัด

5. ประสานสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดชลบุรี เพื่อเร่งรัดการฉีดวัคซีนให้กับสุนัขไม่มีเจ้าของ และการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดที่พบในชุมชน

โรคพิษสุนัขบ้าสามารถพบได้ตลอดทั้งปี ซึ่งโรคนี้ยังไม่มีทางรักษาให้หายได้ ผู้ป่วยจะเสียชีวิตทุกรายหากติดเชื้อและมีการแสดงอาการแล้ว สำหรับการป้องกันโรค ขอแนะนำให้เจ้าของพา

สุนัขของตนเองไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เมื่อสุนัขมีอายุ 2-3 เดือนขึ้นไป และฉีดวัคซีนเป็นประจำทุกปี ถ้าถูกสุนัขหรือสัตว์ กัดข่วนให้รีบล้างแผล ใส่ยา กักหมา หามหมา ในการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าให้สำเร็จทุกหน่วยงานต้องร่วมมือกัน ทั้งหน่วยงานด้านสาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน เพื่อสร้างระบบ การติดตามผู้ถูกสุนัขกัดให้มารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าทุกคน ไม่ให้มีผู้เสียชีวิตจากโรคนี้ โดยมี อสม. ร่วมกับ หน่วยงานท้องถิ่นติดตามผู้ถูกสุนัขกัดทุกคน ให้ไปพบแพทย์ เพื่อรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าก่อน ไม่ให้ตัดสินใจด้วยตนเองว่าสุนัขนั้นไม่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า



รายงานโรค
ที่ต้องเฝ้าระวัง

ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ที่ 38

Reported cases of diseases under surveillance 506, 38th week

✉ get506@yahoo.com

ศูนย์สารสนเทศทางระบาดวิทยาและพยากรณ์โรค สำนักงานระบาดวิทยา
Center for Epidemiological Informatics, Bureau of Epidemiology

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคติดต่อที่สำคัญ จากการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา โดยเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน ๆ ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2559 สัปดาห์ที่ 38

Table 1 Reported cases of priority diseases under surveillance by compared to previous year in Thailand, 38th week 2016

Disease	2016				Case* (Current 4 week)	Mean** (2011-2015)	Cumulative	
	Week 35	Week 36	Week 37	Week 38			2016	
	Cases	Cases	Cases	Cases			Cases	Deaths
Cholera	1	0	0	0	1	9	50	1
Influenza	5328	5893	5204	2014	18439	6535	99894	16
Meningococcal Meningitis	0	0	0	0	0	1	14	1
Measles	27	38	35	9	109	221	1027	0
Diphtheria	1	0	0	0	1	1	11	3
Pertussis	1	1	1	0	3	1	61	0
Pneumonia (Admitted)	6084	6136	5045	2101	19366	15805	168673	273
Leptospirosis	36	29	33	10	108	292	1355	21
Hand, foot and mouth disease	1892	1660	1293	492	5337	3743	65989	2
Total D.H.F.	2136	1799	1132	243	5310	8715	44396	33

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานอนามัย กรุงเทพมหานคร และ สำนักงานระบาดวิทยา: รวบรวมข้อมูลในภาพรวมระดับประเทศ

ข้อมูลในตารางจะถูกปรับปรุงทุกสัปดาห์ วัตถุประสงค์เพื่อการป้องกันควบคุมโรค/ภัย เป็นหลัก มิใช่เป็นรายงานสถิติของโรคนั้น ๆ

ส่วนใหญ่เป็นการรายงาน "ผู้ป่วยที่สงสัย (suspect)" ไม่ใช่ "ผู้ป่วยที่ยืนยันว่าเป็นโรคนั้น ๆ (confirm)"

ข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงย้อนหลังได้ทุกสัปดาห์ จึงไม่ควรนำข้อมูลสัปดาห์ปัจจุบันไปอ้างอิงในเอกสารวิชาการ

* จำนวนผู้ป่วย 4 สัปดาห์ล่าสุด (4 สัปดาห์ คิดเป็น 1 ช่วง)

** จำนวนผู้ป่วยในช่วง 4 สัปดาห์ก่อนหน้า, 4 สัปดาห์เดียวกันกับปีปัจจุบัน และ 4 สัปดาห์หลัง ของข้อมูล 5 ปีย้อนหลัง 15 ช่วง (60 สัปดาห์)

